

Bilag 1 - Forslag til retningslinjetemaet KULTURHISTORIE

Erhvervs-, Plan- og Miljøudvalgsmøde – 6. februar 2017

Forslag til retningslinjer til

Forslag til KOMMUNEPLAN 2017

Tema:

KULTURHISTORIE

- **5.1 Bevaringsværdige bygninger**
- **5.2 Kirkeomgivelser**
- **5.3 Kulturmiljøer**

Alle temaer præsenteres på de følgende sider med forslag til redegørelse samt forslag til retningslinjer uden markering af ændringer i forhold til Kommuneplan 2013.

5. KULTURHISTORIE

Slagelse Kommune, som den ser ud i dag, er formet af mange hundrede års udvikling. Overalt i kommunen findes spor af denne historie – i nogle områder mere tydeligt end andre.

Kulturhistorien findes i både stor og lille skala og omfatter både det ekstraordinære – f.eks. vikingeborgen Trelleborg – og "hverdagslandskaberne" i f.eks. købstædernes bymidte eller landsbymiljøerne i det åbne land. Slagelse Kommune vil fortsat have dette for øje i arbejdet med at skabe attraktive muligheder for blandt andet bosætning, erhvervsudvikling og turisme i hele kommunen.

I 2013 har Slagelse Kommune gennemgået bygningsmassen i Slagelse bymidte og Korsør bymidte, med henblik på at registrere bevaringsværdige bygninger og dermed sikre de historiske bymiljøer.

I forbindelse med udarbejdelsen af Kommuneplan 2017 har kommunen desuden gennemgået alle udpegninger af kirkeomgivelser. Beskrivelserne er nu tilpasset, så de viser opdaterede registreringer af kirkernes synlighed i landskabet fra kommunens veje og stier.

Den tidligere planlægning for kulturmiljøer er videreført i Kommuneplan 2017.

Under dette tema er der retningslinjer for:

[5.1 Bevaringsværdige bygninger](#)

[5.2 Kirkeomgivelser](#)

[5.3 Kulturmiljøer](#)

Bevaringsværdige bygninger



5.1 Bevaringsværdige bygninger

De mange bevaringsværdige bygninger i Slagelse Kommune afspejler forskellige tiders byggeskik og er på den måde en væsentlig del af kommunens kulturarv inden for arkitektur og kulturhistorie. Bevaringsværdige bygninger er værdifulde som enkeltbygninger, men ofte har de også en betydning for oplevelsen af omgivelserne, dvs. de gadestræk, byrum, bymiljøer eller landsbymiljøer, de er en del af.

Forslag til retningslinjer:

5.1.1 De bevaringsværdige bygninger fremgår af kortbilag 5.1.

5.1.2 Ændringer af bygninger, som er fredet efter bygningsfredningsloven, kan kun ske efter forudgående tilladelse fra Slots- og Kulturstyrelsen.

5.1.3 En bevaringsværdig bygning skal som hovedregel opretholde den bevaringsværdi, som bygningen er vurderet til.

5.1.4 En bevaringsværdig bygning må jævnfør lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og miljøer ikke nedrives, før Slagelse Kommune har meddelt, om der nedlægges forbud.

5.1.5 Ombygning af og tilbygning til bevaringsværdige bygninger skal udformes i respekt for bygningens arkitektur og den sammenhæng, som bygningen indgår i.

5.1.6 Nybyggeri i nærheden af bevaringsværdige bygninger skal tilpasses den sammenhæng, som byggeriet indgår i, og bør gives et nutidigt udtryk med respekt for den lokale byggeskik.

Forslag til redegørelse:

I Slagelse Kommune er der 48 fredede bygninger samt mere end 1500 bygninger, der er udpeget som bevaringsværdige (optælling 2016).

De fredede bygninger har arkitektoniske eller kulturhistoriske kvaliteter af national betydning og administreres af Slots- og Kulturstyrelsen. Bevaringsværdige bygninger har kvaliteter af regional eller lokal betydning, og ansvaret for disse ligger hos kommunen. En fredning omfatter hele bygningen, ude såvel som inde, hvor en udpegning som bevaringsværdig alene gælder bygningens ydre.

Fredede bygninger fra A til Å
[Bevaringsværdige bygninger fra A til Å](#)

Bevaringsværdige bygninger kan være udpeget og omfattet af et forbud mod nedrivning i en lokalplan eller en byplanvedtægt. I nogle tilfælde kan en lokalplan eller byplanvedtægt også indeholde en bestemmelse om, at bevaringsværdige bygninger ikke må om- eller tilbygges uden tilladelse fra kommunen. Bygninger, der er optaget som bevaringsværdige i kommuneplanen, er ligeledes beskyttet mod nedrivning. Det betyder, at hvis en af disse bygninger ønskes nedrevet, skal der gennemføres en offentlighedsprocedure, og bygningen må ikke rives ned, før kommunen har meddelt, om der nedlægges forbud.

Hvis kommunen giver tilladelse til nedrivning af en bevaringsværdig bygning skal Museum Vestsjælland underrettes. Hvis der gives tilladelse til at om- eller tilbygges en bevaringsværdig bygning, skal Museum Vestsjælland ligeledes underrettes.

Indtil videre er der i Kommuneplan 2017 optaget bygninger, som er registeret efter SAVE-metoden (Survey of Architectural Values in the Environment) og som har fået tildelt værdi 1-4. Der er foretaget SAVE-registreringer i tidligere Skælskør Kommune (1994) samt i Slagelse bymidte og Korsør bymidte (2012). Der findes desuden et antal bygninger, som er udpeget som

bevaringsværdige i lokalplaner og byplanvedtægter, men som endnu ikke er overført til kommuneplanen.

Der er mulighed for, at flere områder kan gennemgås med henblik på udpegning af bevaringsværdige bygninger. Dette kan gøres som systematiske bygningsregistreringer på baggrund af geografiske områdeafgrænsninger – f. eks. udvalgte gadestrøg, bydele eller landsbyer – men også i forbindelse med planmæssige udviklingsprojekter eller strategiske indsatser omkring kulturarven i Slagelse Kommune, f.eks. for at sætte fokus på bestemte tidsperioder eller samfundsmæssige temaer.

VIL DU VIDE MERE

Retsinformation
Slots- og Kulturstyrelsen

5.2 Kirkeomgivelser

Kirkerne er en vigtig del af vores fysiske miljøer, både i byerne og på landet. Sådan har det været i mange år, og sådan skal det være fremover. Derfor indeholder kommuneplanen retningslinjer for, hvordan kirkeomgivelserne skal beskyttes mod en udvikling, der vil ødelægge oplevelsen af kirkerne. Der er gennemført en detaljeret registrering af kirkeomgivelserne siden 80'erne af amterne. Slagelse Kommune har valgt at lave en større revision af kirkeomgivelserne i 2016. Denne revision har taget udgangspunkt i de registreringer, der blev foretaget af amterne. De nye registreringer ligger til grund for retningslinjerne.

De arealer i Slagelse Kommune, der er omfattet af kirkeomgivelserne, ses ikke som forbudszoner for byudvikling, placering af trafik anlæg og tekniske anlæg, råstofgravning samt skovrejsning. Inden for kirkeomgivelserne er det vigtigt i hvert enkelt projekt først og fremmest at vurdere, hvorvidt projektet kan placeres uden for kirkeomgivelserne. Såfremt projektet ikke med rimelighed kan placeres andre steder end inden for kirkeomgivelserne, skal det sikres, at kirkernes betydning for landskabet ikke tilsidesættes.

Forslag til retningslinjer:

5.2.1 Kirkeomgivelser fremgår af kortbilag 5.2.

5.2.2 Inden for arealer udpeget som kirkeomgivelser må der kun ske byudvikling, placering af trafik- og tekniske anlæg, råstofgravning samt skovrejsning, hvis det kan ske uden at forringe oplevelsen af kirken.

5.2.3 Såfremt nødvendig byudvikling ikke med rimelighed kan placeres andre steder end inden for kirkeomgivelserne, skal det sikres, at kirkens betydning for landskabet fastholdes.

5.2.4 Ved væsentlige til- og ombygninger af eksisterende bebyggelse og tekniske anlæg, der ligger inden for kirkeomgivelserne, skal det sikres, at kirkens betydning for landskabet fastholdes.

5.2.5 Slagelse Kommune har mulighed for at rejse en fredningssag for at sikre kirkens betydning, hvis et byggeri lægger op til at påføre kirkeomgivelserne væsentlig skade.

Forslag til redegørelse:

Der er kirkeomgivelsesområder for 37 kirker i det åbne land, og det betyder, at der er retningslinjer for meget store arealer med det formål at sikre kirkernes landskabelige betydning. Det betyder også, at kirkeomgivelsesområder kan komme i konflikt med ønsker om byudvikling, etablering af tekniske anlæg eller skovrejsning. Den samfundsmæssige betydning af ændringer i kirkeomgivelsesområderne skal derfor medtages i vurderingen af det enkelte projekt. Hvis der er behov for at inddrage dele af et kirkeomgivelsesområde til byudvikling, tekniske anlæg eller skovrejsning, skal det sikres, at kirkens betydning for landskabet fastholdes, og at der ikke sker en betydelig forringelse af oplevelsen af kirken.

Ad 5.2.2-5.2.4

Kirkeomgivelserne er ikke forbudszoner for byudvikling, placering af trafik anlæg og tekniske anlæg, råstofgravning samt skovrejsning. Det er zoner, hvorfra Slagelse Kommunes kirker er meget synlige og har en stor betydning i landskabet. Såfremt der er ønske om et projekt inden for et areal udpeget som kirkeomgivelse, er det derfor vigtigt frem for alt at vurdere, hvorvidt projektet med rimelighed kan placeres uden for kirkeomgivelserne. Hvis det ikke vurderes hensigtsmæssigt at placere projektet uden for kirkeomgivelserne, er det vigtigt at indplacere projektet på en harmonisk måde, så kirkens betydning for landskabet ikke tilsidesættes.

5.3 Kulturmiljøer

Kulturmiljøerne i Slagelse Kommune har mange ansigter: voldsteder, vikingeborg, broer og vadesteder, husmandsudstyknings, herregårdslandskaber, hegn- og markskelstrukturer, landsbyer og bymiljøer i købstæderne. Et kulturmiljø kan bestå af få elementer af en bestemt art eller fra en bestemt tidsperiode, f.eks. et voldsted eller en landevejsbro. Det kan også være komplekse sammenhænge bestående af flere elementer af forskellig art og alder – f.eks. en landsby med bebyggelse, vejforløb, markområder, levende hegn og karakteristisk beplantning, gadekær mv. Kulturmiljøerne indeholder spor især fra de seneste århundreder, men mange af dem har rødder længere tilbage i tiden. Synligheden af de kulturhistoriske spor i omgivelserne er vigtig for oplevelsen og forståelsen af de mange lag i vores fælles historie. Derfor indeholder kommuneplanen retningslinjer, der sikrer bevaring af kulturmiljøerne i Slagelse Kommune.

Forslag til retningslinjer:

5.3.1 Kulturmiljøer fremgår af kortbilag 5.3.

5.3.2 I et område udpeget som kulturmiljø må der kun ske byudvikling, placering af trafik anlæg, tekniske anlæg, terrænregulering, råstofgravning, skovrejsning og lignende, hvis oplevelsen og bevarelsen af kulturmiljøet ikke forringes.

5.3.3 Ved opførelse af bygninger eller væsentlige til- og ombygninger inden for afgrænsningen af et kulturmiljø, skal der vises særlige hensyn over for de bevaringsværdige sammenhænge og elementer.

5.3.4 Ved ændringer af fysiske forhold i omgivelserne til et udpeget kulturmiljø skal der vises hensyn til den visuelle oplevelse af kulturmiljøet.

5.3.5 Nybyggeri inden for afgrænsningen af eller i direkte sammenhæng med et kulturmiljø skal tilpasses den kulturhistoriske sammenhæng, som byggeriet indgår i, og bør gives et nutidigt udtryk med respekt for den lokale byggeskik.

Forslag til redegørelse:

Slagelse Kommune ønsker at sikre, at kommunens udvikling tager hensyn til kulturmiljøerne i byerne og i det åbne land. Det vil sige, at byggeri, byudvikling, anlægsarbejder, skovrejsning, naturgenopretning og landskabsforvaltning i øvrigt skal ske i respekt for de kulturhistoriske spor og sammenhænge, der findes i de områder, der er udpeget som kulturmiljøer. Indsigt i og omtanke for kulturmiljøernes bærende kvaliteter og sårbarheder er en forudsætning for, at bevaringsinteresserne kan tilgodeses i udviklingen af kommunens købstæder, landsbyer og landområder.

Et kulturmiljø defineres som "et geografisk afgrænset område, der ved sin fremtræden afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling". Det vil sige områder, hvor fysiske strukturer fra en bestemt kulturhistorisk periode eller knyttet til en bestemt funktion er af en sådan kvalitet og/eller tæthed, at det er muligt at afgrænse et sammenhængende område af særlig bevaringsmæssig interesse.

Kulturmiljøet som begreb repræsenterer et helhedssyn på kulturarven og fokuserer på den oplevelses- og fortælleværdi, som er knyttet til de historiske spor og sammenhænge, der fysisk er til stede i et givent område. I et kulturmiljø kan der indgå enkeltelementer af høj bevaringsværdi såvel som elementer, der i sig selv ikke er bevaringsværdige. Det væsentlige er sammenhængen og den kulturhistoriske fortælling, som helheden rummer. Et eksempel på et kulturmiljø i stor skala er herregårdslandskabet, der typisk er sammensat af en række meget forskellige elementer: bygninger, parker, alleer, marker, skove, evt. enge og moser, evt. husmandssteder og arbejderboliger mm. I lille skala kan et kulturmiljø f.eks. være en landevejsbro, der i sammenhæng med omgivelserne fortæller om tidligere tiders vejforløb og transportmæssige udfordringer. I

mellemskalaen findes landsbymiljøer, ældre industrianlæg, havneområder, afgrænsede gadestrøg i købstæderne mm.

Kulturmiljøerne i Slagelse Kommune er udpeget på grundlag af daværende Vestsjællands Amts fredningsplanlægning, og i hvert tilfælde er udpegningen baseret på en kombination af kriterierne bevaringstilstand, oplevelses- og fortælleværdi, videnskabelig værdi, autenticitet, sjældenhed eller egnstypiskhed. Den største del af udpegningerne er landsbymiljøer, der på forskellig vis fortæller om udviklingen inden for landbrug og bosætning – særligt de store landboreformer i sidste halvdel af 1700-tallet. Herudover omfatter udpegningen også herregårdslandskaberne omkring Espe, Basnæs, Borreby og Holsteinborg, de to øer Agersø og Omø samt et mindre antal fortidsminder, fæstningsanlæg og mølleanlæg.

Slagelse Kommune vil fortsat sikre kulturmiljøerne i den fysiske planlægning, f.eks. i lokalplaner. Samtidigt er det vigtigt at anerkende, at den bedste beskyttelse af de historiske spor og værdier ligger i den opmærksomhed og interesse, som borgere og organisationer omfatter kulturmiljøerne med til daglig. Derfor vil kommunen arbejde med at opdatere beskrivelserne af de eksisterende kulturmiljøer med henblik på større anvendelighed i planarbejdet såvel som i formidlingen til borgerne – f.eks. ved at tydeliggøre de bærende kvaliteter og sårbarheder i det enkelte kulturmiljø. I et vist omfang vil kommunen også arbejde med nye beskrivelser af værdifulde sammenhænge og miljøer i byerne og i det åbne land f.eks. i forbindelse med planmæssige udviklingsprojekter eller strategiske indsatser omkring kulturarven i Slagelse Kommune.